

FLUTURII N-AU FOST ELIBERAȚI

FLUTURII SUNT LIBERI de Leonard Gershe. Traducerea: Miklós Vajda ● **TEATRUL DE STAT DIN ORADEA**, secția „Szigligeti Ede” ● **Data reprezentației: 26 august 1993** ● **Regia: Kati Gábor** ● **Decoruri și costume: Maria Hațeganu** ● **Muzica: Sándor Ari Nagy** ● **Distribuția: Levente Kovács (Ralph Austin), Júlia S. Molnár (Jill Tanner), Ida F. Bathó (Mrs. Baker), Vilmos Meleg (Don Baker).**

Cu vreo două decenii în urmă, am văzut ecranizarea americană a piesei **Fluturii sunt liberi**, avându-i ca protagoniști pe tinerii Edward Albert și Goldie Hawn. Sunt convins că foarte mulți ar fi dorit să vadă și pe scenele noastre această simpatică piesă în patru personaje; ochii vigilenți ai cenzurii nu îngăduiau însă ieșirea la rampă a unui spectacol cu eroi handicapați, necorespunzători etaloanelor omului nou făurit de societatea comunistă. De aceea, includerea textului în repertoriul trupei „Szigligeti” a Teatrului de Stat din Oradea e binevenită, îmbogățind cu o picătură americană fluxul repertorial preponderent est-european al instituției. Sprijinul (financiar și material) acordat realizării acestei producții teatrale de către firma Coca-Cola a facilitat soluționarea tergiversărilor în jurul drepturilor de autor și s-a concretizat și în inundarea afișului, a programului de sală și a scenei cu reclamele roș-celebre cu inscripția Coca-Cola. Se poate spune chiar că și-a pus amprenta asupra montării, după cum vom arăta mai jos.

Spațiul de joc conceput de Maria Hațeganu este microcosmosul unui tânăr american oarecare (în general), al unui rocker (în particular). Există în permanență, în cursul evoluției acțiunii, o tendință de adaptare a personajului principal la coordonatele spațiale ale camerei închiriate, ca un ins picat într-o încăpere necunoscută. Particularitatea constă în faptul că cel în cauză e nevăzător. Spuneam că interiorul pare al unui rocker – unul din „pereți” e plin de postere multicolore. Aici însă s-a strecurat o neatenție: dacă ne aflăm în plin New-York, fapt ilustrat și de planul doi al decorurilor (pe o pânză uriașă sunt pictate siluetele unor zgârie-nori), cum de-au ajuns printre afișele de filme și portretele unor staruri americane vreo trei postere tipărite la noi, încă în anii dictaturii? Pereții „camerei” sunt executați din rame lemnoase cu plasă de rabbit. Această soluție mi se pare sărăcăcioasă, negrăitoare în contextul spectacolului. Cred că nu mai trebuie să spun că totul e murit cu abțibilduri Coca-Cola; pe lângă aceasta, pe scenă sunt

expuse la vedere și câteva nave de plastic cu inscripția Coca-Cola, iar interpreții beau pe nesăturate aceeași licoare „imperialistă”.

Tihna tânărului Ralph, retras în odaia închiriată cu scopul de-a sta cât mai departe de familie, e tulburată de apariția tinerei Jill, care scoate din „țâțâni” ordinea interioară și exterioară a eroului. Noua ordine instaurată e tulburată, la rândul ei, de apariția pe neașteptate a mamei și, mai târziu, a prietenului de ocazie al lui Jill. Cei trei năvăliți, incompatibili cu structura-i sufletească, vor fi caracterizați de Ralph drept „handicapați sentimentali”. Totul se termină însă „happy”, după ce bietul singuratic (care nu-și pierde nici un moment încrederea în sine!) mai că este călcat în picioare de ceilalți trei, storcând puțină jilăveală din ochii spectatorilor.

Spectacolul regizat de actrița Kati Gábor nu aduce nimic nou pe tărâmurile orădene, alăturându-se strâns seriei montărilor șterse din ultimii câțiva ani; nu trebuie însă pierdute din vedere, totuși, cele două-trei realizate impecabil pe stagiune. Din păcate, **Fluturii...** nu este un spectacol remarcabil. Cele două greșeli mari ale regiei sunt că ia în derădere handicapul eroului principal (vezi momentul în care Jill îi descoperă invaliditatea, suprasolicitat comic până la a stârni râsete în sală) și că se rezumă doar la călăuzirea scenică a actorilor.

Vilmos Meleg, un actor cu multiple valențe interpretative, în rolul episodic al boemului regizor amator de spectacole new-yorkeze underground, ne-a demonstrat din nou seriozitatea și talentul cu care se apleacă asupra fiecărei partituri, fie ea cât de mică, aducând culoare în acest spectacol cenușiu. În rolul mamei exagerat de grijulii, fermă în deciziile luate, cu tendințe de impunere forțată a propriei voințe asupra fiului, Ida F. Bathó este cea mai convingătoare interpretă a montării. Zvâpăiața Jill, în concepția actriței Júlia S. Molnár, se comportă față de noua sa cunoștință masculină strident, într-un mod lipsit de feminitate; se metamorfozează greu în fată iubitoare. În cel mai generos rol interpretat de la absolvirea facultății, Levente Kovács jr. nu depășește limitele datelor din text, fiind un tânăr orb stăpân pe sine, moralicește mult deasupra celorlalte personaje. Neîmbogățirea premiselor dramaturgice nu este însă vina actorilor, ci exclusiv a regiei. Aceasta din urmă nu dă semne de descătușare postdecembristă, nici de zburdălnicie tinerească, ținându-l **Fluturii...** în insectarul montărilor cuminți.

STRACULA ATTILA

FĂCÂND CA TOȚI DRACII

BIGAMUL după Ray Cooney. Traducerea și adaptarea: Radu Sas ● **TEATRUL MIC** ● **Data reprezentației: 27 decembrie 1993** ● **Regia: Cristian Ioan** ● **Scenografia Gabi Cernescu** ● **Distribuția: Dan Condurache (John Smith), Mihai Dinvale (Stanley Gardner), Dana Dembinski (Mary Smith), Cătălina Mustață (Barbara Smith), Nicolae Pomoje (Troughton), Eugen Cristian Motriuc (Bobby), Patric Petre Marin (Posterhouse), Niki Ieremciuc (Fotoreporterul).**

Nu știu dacă expresia **a face ca toți dracii** trebuie să implice, obligatoriu, ceva **peiorativ**. Mi se pare mai potrivită ca **superlativ** pentru acel gen de exhibare care aproape că nu mai ține cont de nimic, ajungând la performanțe neverosimile, nu numai dar și acrobatiche, străine muritorului de rând. Acesta ar putea cel mult să facă ceva rău, **ca dracu'**, dar nu **ca toți dracii**, expresia consacrand o performanță extraordinară, bazată pe resurse practic ineputabile și de un efect irezistibil. E exact ceea ce face Dan Condurache în rolul bigamului șofer de taxi John Smith din piesa lui Ray Cooney, suculent adaptată de Radu Sas.

Sigur că pentru a putea să faci **ca toți dracii** trebuie să ai **pe ce**, trebuie să ai la îndemână o farsă demnă de un Feydeau sau Labiche, așa cum și este această piesă de o impecabilă construcție a mecanismului comic, dincolo de licențiozitățile ei, la urma urmelor „tradiționale”. Punerea în scenă beneficiază de o scenografie (Gabi Cernescu) pe cât de simplă pe atât de sugestivă pentru locuințele-tip, având același „stil” de interior în diversele cartiere ale Londrei. Iar meritul principal al regiei constă în a nu fi pus nici o stavilă funcționării mecanismului comic, înlesnindu-i doar nebuneasca desfășurare, aioda cursei unui taxi care nu mai ține cont de nici un polițist, de nici un stop și de nici o intersecție, pentru a ajunge totuși cu bine și la timp la destinație. Fie și fără prea multe nuanțe, căci imaginile devin ele însele fugare și greu de reconstituit într-o astfel de cursă contra cronometru. Mai ales că va fi vorba nu de unul, ci de doi polițiști, plini de importanța funcției (Nicolae Pomoje și Patric Petre Marin), de două neveste, una mai cicălitoare decât alta (Dana Dembinski și Cătălina

